

Asia: VN/7050/2023

Luonnos valtakunnalliseksi nuorisotyön ja -politiikan ohjelmaksi (VANUPO) 2024-2027

Lausunnonantajan lausunto

Hallituksen nuorisopoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet; Kori 1: Jokaiselle nuorelle polku eteenpäin

Tavoite 1: Ohjelmassa painottuu kulttuurinen työ ja tuetaan erityisesti teatteritoimintaa. Eri alueilla on erilaiset kulttuuriset vahvuudet ja resurssit. Teatteritoiminta ei tulisi nimetä ennakkoon erityisen tuen kohteeksi.

Tavoite 2: Etsivä nuorisotyötä on tehty ansiokkaasti vuosia. Ohjelmassa mainitut etsivän työn laajennukset tulevat aiheuttamaan sekaannusta, mikäli käytetään termejä etsivä harrastustoiminta tai etsivä kulttuurinen nuorisotyö. Etsivälle nuorisotyöntekijälle on tietyt koulutus- ja työkokemus vaatimukset mutta onkohan kaikelle ohjelmassa mainituille etsivälle työllä vaatimuksia määritelty

VANUPOssa kannustetaan perheitä osallistumaan nuorten harrastustoimintaa. Perheiden taloudelliset ja ajalliset mahdollisuudet satsata lasten ja nuorten harrastustoimintaan ovat hyvin erilaisia. Tulisi kehittää myös erilaisia tukimuotoja harrastamiseen. Vahvistetaan liikuntaneuvontaa mutta liikuntaharrastamisen maksuttomuuteen tulisi kehittää tukimuotoja. Harrastamisen Suomen malliin tulisi palauttaa kerhojen järjestämisoikeus myös koulupäivän aikana.

Tavoite 1: Yhteisöllinen oppilashuollon toiminta on osa oppilaitosten arkea ja kuuluu osaksi opiskelijahuolto-suunnitelman mukaista toimintaa. Toiminnan kehittyminen on tärkeää lasten ja nuorten hyvinvoinnin näkökulmasta. Yhteistyö ja vuorovaikutus hyvinvointialueen kanssa on olennaista, koska koko opiskelijahuoltohenkilökunta on hyvinvointialueiden työntekijöitä. Oppilashuollon kehittämisen rahoituksesta ei ole mainintaa toimenpiteissä.

Tavoite 3: Hyvää, että nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö tunnustetaan monialaisena ja ennaltaehkäisevänä palveluna. Työpaja oppimisympäristönä on toimiva malli opiskelun keskeytymisen estämissä ja nuoren kokonaisvaltaisessa tukemisessa. Työpajan ja etsivän nuorisotyön taloudellinen tuki tulee varmistaa, eikä valtion rahoitusta tule vähentää.

Työelämän vastaanottokyvyn vahvistaminen tai nuorten aikuistumisen tuki ovat todella laajoja toimenpiteitä, jonka toteutukseen tarvitaan selkeitä tavoitteita sekä lisäresursseja.

Hallituksen nuorisopoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet; Kori 2: Monipuolista tietoa ja välineitä nuorten mielen hyvinvoinnin tukemiseen

Tavoite 4: Luvataan lisärahoitusta jo syntyneisiin mielenterveysongelmien hoitamiseen terapiatakuulla sekä Kelan palvelulla. Tarjotaanko Kelan palvelua vain diagnoosin saaneille lapsille ja nuorille? Tarvitaan panostusta myös mielenterveyttä vahvistaviin toimiin ja ohjelmassa mainitaan vain kulttuuri ja luonto. Myös sosiaalisten taitojen sekä tunnetaitojen vahvistaminen tulisi mainita ohjelmassa mielen hyvinvoinnin tukemisessa.

Hallituksen nuorisopoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet; Kori 3: Nuorten hyvinvointia tuetaan osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja turvallisuutta vahvistamalla

Tavoite 6. Nuoria on kuultu yhteiskunnallisista haasteista mutta nuorilla on muitakin haasteita kuin huoli ilmastonmuutoksesta ja luonnon säilyttämisestä. Nuoret haluavat vaikuttaa ja osallistua laajemmin myös muihin yhteiskunnallisiin asioihin ja kaikkea osallisuutta ja vaikuttamisesta tulisi tukea.

Nuorisotyön ja –toiminnan tukemisen linjaukset

VANUPO:ssa korostuu alueellisen koordinaation merkitys ja alueellinen koordinaatio. Mikäli toimitaan nykyisestä aluekoordinaattoreiden resursseilla, kehittämistyöhön ei riitä panostusta riittävästi.

Nykyiset osaamiskeskukset ovat kehittäneet prosesseja ja laatua. Tässä ohjelmassa OKM käynnistäisi jälleen uudelleen saman työn. Osa nykyisistä osaamiskeskuksista on pystyneet kehittämään nuorisotyötä laajemmin valtakunnallisesti ja kohderyhmittäin. Valtakunnalliset verkostot ovat olleet arvokkaita tiedonvaihto ja verkostoitumiskanavia erityisesti pienille kunnille, joilla järjestettyjä verkostoja ei ole aiemmin ollut. On valitettavaa, että osaamiskeskuksien työ keskeytetään ja ovat sidottuja hallituskauteen.

Kunnilta ei voida edellyttää NuoDon-järjestelmän käyttöä, vaan kunnat päättävät itse tiedon keräämisjärjestelmät.

Kuntaliiton rooli kunnallisen nuorisotyön kehittämisessä jää vähäiseksi, VANUPO:ssa mainitaan vain ohjaus- ja palveluverkoston kehittämishanke.

Painopisteet nuorisovaltakunnallisten osaamiskeskusten valtionapukelpoisuuden hyväksymiselle

Ohjelmassa jää epäselväksi, millaista kehittämistä painotetaan tai kuka ja millä kriteereillä osaamiskeskusten valtionapukelpoisuutta voi hakea. Osaamiskeskus prosessiin tulee pitkä keskeytys, koska painopisteiden valinta ja hakuprosessi avataan VANUPO:n hyväksymisen jälkeen. Osaamiskeskusten tekemä kehittämistyö tulisi olla pitkäkestoista ilman keskeytyksiä ja toimintojen alasajoja.

Suomen kansalliset tavoitteet nuorisoalan eurooppalaiselle ja kansainväliselle toiminnalle

VANUPOssa kiinnitetään huomiota osaamisen ja koulutuksen kehittämiseen. Nuorisoalan tehtävät ovat laajentuneet. Myös palkkauksen tulisi vastata paremmin työn vaatavuutta, jotta turvataan kiinnostavuus ja saatavuus nuorisotyön eri tehtäviin. Nuorisotyön tulisi olla ennaltaehkäisevää työtä mutta yhä enemmän painottuu korjaava työ ja nopea reagointi erilaisiin ilmiöihin.

Kaikkiin nuorten palveluiden laatuun ja saavutettavuuteen tulisi kiinnittää enemmän huomiota. Kehittämistyö tulisi perustua tutkittuun tietoon mutta esim. nuorisotutkimuksessa painottuu kaupunkien nuorten elinolojen tutkiminen. Suomessa edistetään, jaetaan, tuetaan ja vahvistetaan nuorisotyötä mutta VANUPOssa on vähän kehittämisen tavoitteita ja konkreettisia toimenpide-ehdotuksia.

Muita näkemyksiä ohjelmasta

Vanupo-luonnos ei ota huomioon pienten ja harvaan asuttujen kuntien erityispiirteitä. Tarvitaan nuorten palveluiden yhdenvertaisuutta ja saavutettavuutta koko Suomessa.

VANUPOssa ikäraja on 12-25-vuotiaat, joka poikkeaa nuorisolain mukaisesta nuorten määritelmästä.

Ohjelma on sekava. Toimenpiteissä korostuu korjaaviin toimenpiteisiin satsaaminen. Ennaltaehkäisevään mielenterveyttä tukevaan toimintaa kiinnitetty vähän huomiota.

Hyvinvointiin kuuluu keskeisesti nuorten riittävä toimeentulo ja siihen ei VANUPOssa kiinnitetä huomiota. Nuorten etuuksia ja tukia tullaan kiristämään ja leikkaamaan. Nuorten taloudelliset vaikeudet lisäävät eriarvoisuutta, opiskelun keskeytyksiä ja mielenterveysongelmia.

Opintopolussa tulisi kehittää alle 17- vuotiaiden oppivelvollisten matka-, opinto- ja asuntotukia. Nuoren ei tarvitsisi aloittaa oppivelvollisuusopiskella opintolainalla ja paremmilla tukijärjestelmillä vähennettäisiin taloudellisia haasteita, velkaantumista sekä eriarvoisuutta.

Järvenpää Eija
Suomussalmen kunta - Nuorisopalvelut